దో సారం గ్రామపంచాయతీ ఎన్నికలు జరిపించటానికి 'ఎలక్షన్' ఆఫీసరుగా వెళ్ళాలని నన్ను ఆర్డర్సు వచ్చాయి.

ఎన్నికలు జరిపించాలంటు.... నేనసలు కాదేవాణ్ణి — "అసలీ రాజరికాలు; ప్రభుత్వాలుండటం లాంటివి. మానవుని ఆత్మాభిమానానికి గొడ్డలి పెట్టులాంటివి. ఒకరినొకరు, శాసించటం, పాలించటం తప్పు. మానవాళి స్వాతంత్ర్యమనే బాటపై నడుస్తూ, ముందుకు సాగించాలి.... ఏమిటో ఇలాగుండేవి నా ఆలోచనలు.

ఈనాటికీ నా ఆలోచనలు, ఆశలు వదలుకోలేదు. భవిష్యత్తుపై కొండంత విశ్వాసం మిగిలేవుంది.

ఆర్డర్సు వచ్చినరోజే సాయంత్రం. ఆఫీసునుండి తిరిగి వచ్చి బట్టలు మార్చు

కొని, విశ్రాంతికన్నట్లు, ఏదో పుస్తకం తీసికొన్నాను. ఐవాన రంగయ్యగారొచ్చి — ఎవరో తమరికోసం వచ్చారు" అన్నాడు

లోపలకు రమ్మన్నాను.

అరవయిపైనే వుంటుంది వయసు. అంతపొట్టి పొడవుకాని మనిషి బుర్ర మీసాలు ఆ బుర్రమీసాలనుండి తొంగి చూచే చిరునవ్వు, ఆ చిరునవ్వు వెనకాల ఏదో వినయం. ఆ వినయాన్నంటిపెట్టుకొని ఎంతో జీవితానుభవం!

"మీతో కొంచం మాట్లాడవలని వచ్చాను —" అన్నారు

"కూర్చోండి" అని కుర్చీ చూపించాను కూర్చొన్నారు. "మిమ్మల్ని దోసారం ఎలక్షన్ ఆఫీసరుగా వేశారు కదూ....... ఆ విషయమై....

గంధం యాజ్ఞవల్క్యశర్మ

ఏమన్నట్లు చూచాను,

"మా అబ్బాయి ఇక్కడే ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. శివాజీరావు. మీ దగ్గర పోలింగు ఆఫీసరుగా వేశారు." అన్నారాయన.

నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది. మధ్యాహ్నం వరకు పోలింగు ఆఫీసర్ల పేర్లు నాకే తెలియదు, వీరికెలా తెలిసిందో;"

నా ఆశ్చర్యానికి సమాధానం చెపుతున్నట్లు ఆయనే చెప్పారు. ఎలెక్షను డ్యూటీ వేస్తారేమో తప్పిద్దామని, నేనే వాకబుచేశాను, టీపూ టికలెక్టరాఫీసులో", అప్పటికే ఆర్డర్సు పడ్డాయి. తప్పించటం వీలుపడింది కాదు.

'అల్లాగా' అన్నాను.

ఆ తర్వాత విషయంలో నామాటొచ్చింది కాదు, ఆయన కొన్ని క్షణాలు మాట్లాడలేదు.

'మంచిదే' అన్నాను ఆగిపోయిన ప్రసంగానికి ప్రాణం పోస్తున్నట్లు.

"అబ్బే మరేంలేదు........ క్రొత్తగా ఉద్యోగంలో చేరాడు. ఇలాంటి విపరీత బాధ్యతలు నిర్వహించిన వాడుకాడు. కాని తప్పేదేముంది, మీకు అప్పగించి. కొంచం శ్రద్ధగా చూడమని చెప్పదామని"

ఓ దానికేం అయినా మనం ఆందోళన పడవలసినందేం వుండదు. అంతా సవ్యంగానే గడచిపోతుంది. అన్నాను.

ఆయన ప్రజాస్వామ్యాన్ని గురించి, దాని ప్రాథమిక, నైజ, నైసర్గిక, చిత్త ప్రవృత్తులను దాని ఛాయలలో సామాన్య మానవుని స్థితి గతులను గురించి మాట్లాడారు ఆ తరువాత తాను వెనక బ్రిటీషువారి హయాములో చేసిన ఉద్యోగాన్ని అప్పటి ఎన్నికల విధానాన్ని, ఆనాటి కొన్ని సంఘటనలను నెమరువేసి, ఆ కాలం బాగుందని కామా ట్సతేల్చి, మళ్లీ ఓ మారు వాళ్ళ అబ్బాయిని గురించిచెప్పి సెలవు తీసికొన్నారు.

చదువుదామని తీసికొనిన పుస్తకాన్ని మూసివేసి, ఆయన్ని గురించి ఆలోచించాను క్షణం.

దోసారం పంచాయతి ఎలెక్షన్ టీమ్ పేర్లన్ని రెండు మూడు రోజులలో నాకు వచ్చాయి. వాళ్ళందరికి ఎలెక్షన్ ఎలా జరపవలసింది, వాళ్ళ విధులను రాగ ద్వేషాలకు అతీతంగా ఎలా కొనసాగించవలసింది వివరించటానికి ఒక క్లాసు పెట్టాము ఎవరికి తోచిన అనుమానాలనువారు ప్రకటించారు. సమాధానాలను

నిష్కామము..

ఆ క్లాసులోనే "శివాజీరావు" కలి కాదు శివాజీరావంటే అతనేదో, ఆ జానుబాహూ, నల్లటి గడ్డం, బాగా పెరిగిన గోళ్లు, నెత్తిన విగించిన జుట్టుపాగా, ఇలా ఇలా వుండకపోయినా. 'సన్నగా ఎర్రగా, అమాయకంగా, అందంగా కనిపించే! ఆకళ్ళపై రిమ్‌లెస్ కళ్ళజోడుతో, పెర్లిన్ చొక్కాతో ప్రతిమాటకు, అదోలా తెల్లగా నవ్వేస్తూ వుంటాడని అనుకోలేదు.

ఈ పుస్తకంనిండా "టాక్టు" ప్రయోగించాలని వుందేమంటి - అన్నాడు. ఎన్నికల నిబంధనల పుస్తకాన్ని చూపించి,

మరొక్క తే, 'అవును -' అనివూరుకోనేవాణ్ణి.... కాని అతనిపట్ల నాకేదో బాధ్యత ధ్వనించింది. 'టాక్టు' అనే పదానికి ప్రభుత్వయంత్రాంగంలోగల విస్తృతార్థాన్ని చెప్పప్రయత్నించాను. ఎందో చాల చెప్పాను తీరానికనిపించింది. ఆ పదంయొక్క అర్థం ప్రతిసందర్భంలోనూ మారుతుంటుంది -; అసలానకల, రూపగుణ రహితమని.... ఏమిటేమిటో చెప్ప కంగారు పడిపోయాను. నా నిర్వచనంపట్ల, వాళ్ళమొహాలలో కన్పించిన, అసంతృప్తిని చూచాక ఆపదానికి అర్థం చెప్పకుండ టాక్టుపుల్ (Tactful)గా తప్పించుకోటంచే బాగుండేదనిపించింది.

ఎలెక్షన్ కాముమంది బయటకువస్తూ వుండగా శివాజీరావు తండ్రి కన్పించారు గేటుదగ్గిర

"క్లాసు చాలసేపు పట్టిందిలావుంది" అన్నాడు.

"అవును" అన్నాను

చీకటి పడేంతవరకు, తిరిగి రాలేదేం చెప్మా....అనిపించి, వచ్చాను, అబ్బాయి కోసం—'

"మీకు సంతానమెంతమంది-?"

ఆయన మాయి టి వరకూవచ్చారు, మాట్లాడుతూ - " "చాలమంది పుట్టారట....మిగిలింది శివాజీరావు' ఆయన చెప్పిన ప్రతిమాట వెనకాల "శివాజీరావు" అమాయకుడని - లోకరీతి, కాలమాన పరిస్థితులను గమనించి ఏ ఎత్తుకాగొ తుగు పట్టటం లాంటివి తెలియని వాడని, ధ్వనించింది.

నాకుస్ఫురించిన టాక్టుకి అనేపదానికి లోకరీతి నెరగటం ఏ ఎండకాగొడుగు పట్టటంలాంటి అర్థం చెపితే బాగుండేదేమోనని.

"ఎల్లుండి బయలుదేరాలి కదూ.... జోనీ నమ్మా రమ్మన్నారా-" అని అడిగారాయన.

అక్కర్లేదని చెప్పి పంపించివేశాను. రేపు ఎన్నికల దినమనగా, ఈ రోజే చేరాము "దోసాడు" పంచాయతీ ఆఫీసులో బసచేశాము.

"గతంలో మన దేశచరిత్ర సంస్కృతి పల్లెలలో పుట్టి, పెరిగినట్లు, ఇకముందు ప్రజాస్వామ్యాన్ని పరిరక్షించే కేంద్రాలు పల్లెలే అవుతాయి కావుంది మాష్టారూ అన్నాడు శివాజీ.

అక్కడి, గోడలమీది వ్రాతలు, వాలంటీర్లుచేస్తున్న హడావిడి, ఆ ప్రజల ఆవేశ మత్తత చూస్తుంటే, అది గ్రామ పంచాయతీ ఎన్నికలా "అమెరికా ప్రెసిడెంటు ఎన్నికా" అనిపించింది."

మేమక్కడకు చేరిన ఓ గంట తరువాత, రెండు పార్టీల నాయకులు వచ్చి మాట్లాడారు. పెదవులపై నవ్వు నలంకరించుకొని రాకు పై సీటబొట్టు మాదిరి వైరాగ్యం ప్రదర్శిస్తూ, అంతా అలా న్యాయమనే నాడిలో ధర్మమనే పద్ధతిలో ఎన్నికల నిర్వహణ జరిగిపోతుంది అని చెప్పాను.

వాళ్లలా వెళ్లాక బందోబస్తు కోసం వచ్చిన హెడ్ కానిస్టేబుల్ రహీమ్ వచ్చి ఊరంతా వాళ్ల చేతిలో ఎప్పుడూ అల్లరవుతుంది సార్, రిగ్గింగు జరగవచ్చు, అన్నాడు.

మనస్సు చివుక్కుమంది.

నా ప్రక్కనేవున్న శివాజీరావు కంగారుగా చూశాడు. మరేం ఫరవాలేదు. అన్నట్టు చూశాను.

రెండు పార్టీలు వెరిసగం బలంతో వున్నాయి. గెలుపు, ఓటమి, నూలి వాసిలో వుంటాయి. మనం జాగ్రత్తగా వుండాలి సార్ : ఏ మాత్రం పొరపాట్లు జరిగినా, ఇక మన మీదకు తోస్తారు" అన్నాడు రహీమ్.

శివాజీరావుకు పెద్ద పని చెప్పి లోపల అతన్ని వుంచివేశాను.

మరేం చేదామంటూ – అడిగాను.

"రేపు పొద్దున పరిస్థితి చూచి పెట్రోలింగ్ పోస్ట్ కోసం కబురెడదాం" అన్నాడు.

పంచాయితీ కార్యాలయపు తలుపు లన్నీ మూయించి పోలింగు ఆఫీసర్లం అందరికి గ్రామంలోని ప్రస్తుత పరిస్థితిని గుర్తించి మూచాయగా చెప్పి వారెంత అప్రమత్తులై వుండవలసింది హెచ్చరించాను. వార్డులు కేటాయించటంలో, "శివాజీరావు"కు 5 వ వార్డు "ట్రబుల్ ఫ్రీ"– సీటు ఇచ్చాను. అక్కడ కొంత ప్రశాంతంగా ఉండవచ్చుని నా ఊహ.

రక్షణ ఆఫీసరుగా నా విధి అంతే

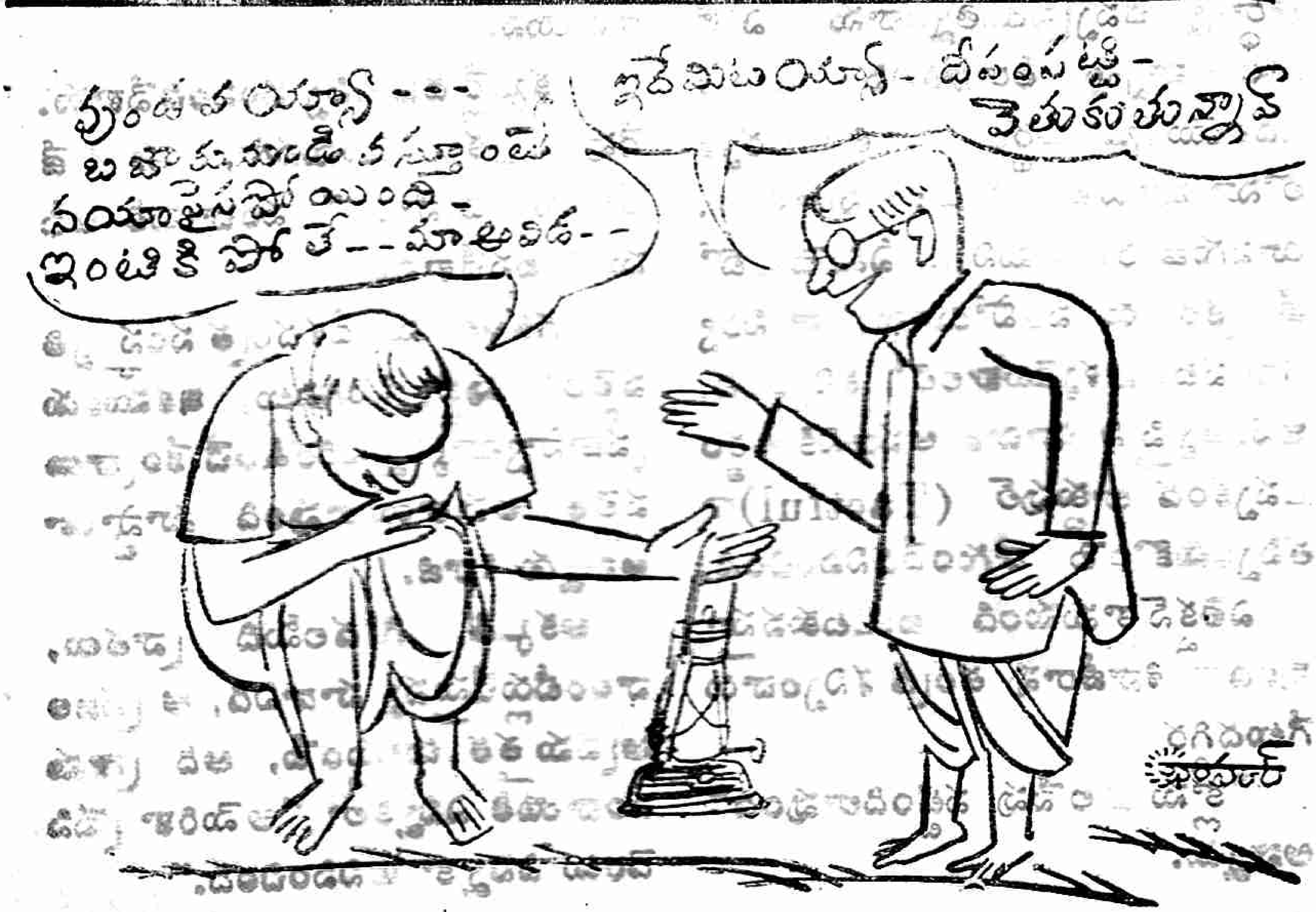

మళ్ళీ ఓట్ల లెక్కింపుకే నా బాధ్యత. ఈ లోగా పోలింగు ఆఫీసర్లు ఎన్నికలు జరపాలి.

ఆ రాత్రి శివాజీరావు మేడపై నా ప్రక్కనే తన బెడ్ వేసికొన్నాడు. మెల కువ వచ్చినప్పుడల్లా 'మా ష్టా రూ' అంటూ ఏవేవో ప్రశ్నలు వేస్తూనే వున్నాడు.

ఓసారి నీ భర్తపేరు చెప్పాలిసిందే అని కలవరిస్తూ ఉన్నాడు. నిద్రలేపి ఏమిటి అన్నాను.

ఏం లేదన్నాడు. తెల్లవారింది. పంచా యితీ ఆఫీసుప్రక్కనే వున్న ఎలిమెం టరీ స్కూలు ఒక్కొక్క గదిలో ఒక్కొ క్క వార్డుకు ఎన్నికలు మొదలయ్యాయి ఉదయం 8 గంటలకల్లా.

రహీం పరుగెత్తుకుంటూవచ్చిచిన్నగా చెప్పాడు. "రెండు పార్టీలవారు రెండు వీధులలోను రాళ్ళగుట్టలు, కర్రలకట్టలు కత్తులు, కటారులతో సిద్ధంగా వున్నారు ఏక్షణానైనా విపరీతం జరిగిపోవచ్చు

ప్రస్తుతం బందోబస్తు ఎంతమంది వున్నారు? తానుకాక అయిదుగురు సరి పోరట. రహీంతో కలసి అలా బయలు దేరి స్కూలు చుట్టు కలయచుట్టి చూచి వచ్చాను. ఓటర్ల క్యూలలోను ఏదో పెద్ద పెద్దగా మాట్లాడుకోవటం, తిట్టుకోవటం గొడవగావుంది. వెంటనే ఎక్కువ సిబ్బంది కోసం కాగితం వ్రాసి కాని స్టేబుల్ ద్వారా పంపివేశాము.

శివాజీరావు జ్ఞాపకానికివచ్చాడు. ఆ బూత్‌లోనికి వెళ్లాను. చాలప్రశాంతంగా వుంది. ఎక్కువమంది ఓటర్లులేరు. ఆ వచ్చేవాళ్లు చిన్నగా వస్తున్నారు.

శివాజీరావు కుర్చీమీద కూర్చొని తాపీగా కాఫీ త్రాగుతున్నాడు పోలింగు క్లర్కులు పనిచూస్తున్నారు.

ఎలావుంది అడిగాను.

చిన్నగా నవ్వాడు అంతా బాగానే వుందన్నట్లు.

ఈమె "జ్యోతిర్మయి; ఆమె ఊర్వ రమ్మ" అభ్యర్థులు పరిచయం చేశాడు.

నా దృష్టి జ్యోతిర్మయి మీదకు మళ్ళింది. జ్యోతిర్మయి కనిపించింది. ఆ కనులలో కాంతి పుంజాలు కనురెప్ప లపై నల్లని కాటుక, తెల్లని ఆ పలు వరుస, దొండపండులాంటి ఆ పెదిమలు అభ్యంగన స్నానం చేశాక వదులుగా విడవడిన ఆ కేశాలు....పొడుగ్గా నిర్ల క్ష్యంగా బంధింపబడ్డాయి. ఆ జడలో పెర్లిన్ చీర మడతలనుండి బయటకు కన్పిస్తున్న మెడలోని ఒంటి పేట గొలుసు విద్యుల్లతలా దోసారంలాంటి ఈ పల్లెలో ఇలాంటి ఆధునిక కళాఖండ మెలా మిగిలిపోయిందా అనిపించింది.

కొన్ని క్షణాలు ఆమెపై నిలచి పోయిన నా దృక్కులను 'సభ్యత—' మేల్కొలిపి ముక్కుపై వ్రేలేసుకొంది.

ఎవరో ఓటరు వచ్చింది. వృద్ధురాలు నీ పేరేమిటి అన్నాడు శివాజీరావు ఏదో సరిగ్గా చెప్పలేకపోయింది,

'జోతమ్మ'కు నా ఓటు అంటోంది. శివాజీ ఆమెతో ఏదో గొడవ పడు తున్నాడు. నేను ఏవో పరిశీలిస్తున్నట్లు, 'జ్యోతిర్మయి'ని చూస్తున్నాను నవ్వు తోంది. ఆ నవ్వులో ఒక ప్రత్యేకత వుంది, నవ్వగలగటం అంతటి తేలిక పనా అనిపించింది నాకు.

ఓంది వెళ్ళిపోయింది.

'శివాజీ జ్యోతిర్మయితో ఏదో చనువుగా మాట్లాడేస్తున్నాడు. ఆమె సమాధానాలు చెప్పుకొంటూ ఒకటిరెండు ఇంగ్లీషు మాటలు విప్పించాయి "జ్యోతిర్మయి" నోటిమంచి.

మానవ ప్రకృతిపట్ల ఆశ్చర్యమేసింది పోలీసుగారి రూల్సు పుస్తకం చదువుతున్నట్లు నటిస్తూ శివాజీనాట్యము గమనించాను మహాగడసరిలా మాట్లాడేస్తున్నాడు – జ్యోతిర్మయితో –,

జ్యోతిర్మయి – 'నేనిక యింటికి వెళతాను –' అంటూ లేచింది. శివాజీ గతుక్కుమన్నట్లు చూచాడు.

'మళ్ళీ నేను రావలసిన పనిలేదను కొంటాను'

"అప్పే మీరుండాలి –" అన్నాడు.

"మా ఏజంటు వున్నారుగా –"

"కాదు....చివరన సీళ్ళు వేయటోయే ముందు మీరుండాలి తప్పదు.

"సరే వస్తానప్పుడు–" జ్యోతిర్మయి లేచి నడచి వెళ్లిపోయింది. ఏ అజంతా లోనో మలచిన శిల్పం శాపవశాత్తు ఈ దోసారంలో శిక్షనృభవిస్తూ అనుభవిస్తోందా" అనిపించింది. ఆమె కదలికలో ఎంతటి గాంభీర్యాన్ని వెదజల్లిందో!

శివాజీ పోలింగు కౌంటర్కమీద ఏదో విసుక్కొంటున్నాడు

"రహీం" – "ఇక్కడున్నానా సార్ అంటూ వచ్చాడు కళాగారుగా–" మూడవ వార్డు గ్గిర రైటింగుకు సిద్ధంగావున్నాయి పార్టీలు,

రహీంవెంట నడిచాను.

రైటింగుకి సిద్ధంగా వుండటమేమిటి మొదలెట్టారు. ఒకరినొకరు నెట్టుకోవటం నుండి మ్యాల్లోపలవున్నవారనిలాగి కొట్టటంవరకువచ్చింది. అక్కడవున్న పలు గురుండా కానిస్టేబుల్లు ఏమీ చేయలేక పోతున్నారు.

రహీంవాళ్ళ మధ్యకువెళ్ళి పెద్దపెద్దగా అరుస్తూ ఏదో గొడవగా ఇంగ్లీషు మాటలు వాడుతూ జనాన్ని అటూ, ఇటూ నెట్టాడు.

క్షణం తరువాత మళ్ళీ ఒక్కుమ్మడిగా గొడవ ప్రారంభమయింది. అక్కడిజనం రెండు జట్లుగా విడిపడి వీధులలోను చేరారు. ఎల్లలు గీచారు. కొందరు చొక్కాలువిప్పి, పంచలుపైకి కట్టి కర్రలతో సిద్ధమయ్యారు.

ఇలాంటి సమయాలలో ఏంచేయాలో రూల్సుచూచాను. "టాక్ట్" ఉపయోగించాలనివుంది మతిపోయింది,

ఇరుపార్టీలమండి.ఒకరిద్దరు మధ్యగా వున్న మా దగ్గరకువచ్చి. రహీంతోను నాతోను, మీ ఇలా బలాలు తేల్చుకో దల్చుకొన్నాం. మీరుతప్పుకోండి– అలా తప్పుకోకుంటే నష్టపోతారని వచ్చేది – మీరే – అని చెప్పారు

"ఇదిగో చూడండిబాబూ! దీనివలన సాధించేదేముంది. ఒక్కరాటిమీద నడువవలసిన గ్రామమిలా ఆవేశాలకు, లోంగిపోయి, ఛిద్రమవ్వటం బాగలేదు. ఆలోచిస్తే మీరంతా ఒకకుటుంబ సభ్యుల్లాంటివారు–అన్నాను వాళ్ళందరికి వినిపించేలా.

చాల్లేవయ్యా చాలుచెప్పావ్ – అన్నారెవరో గుంపునుండి.

ముందు సీళ్ళనిచూడండిరా ఒకచూపు అన్నదొకంఠం.

మనసు తూలిపోయింది. కాని ఏమిటో అధైర్యం అలా బుద్ధునిలా వుండి పోయాను వారి మధ్యకదల.

చిన్నప్పుడు "గాంధీమహాత్ముణ్ణి" చూసిన జ్ఞాపకం మనసులో మెదిలింది.

రహీం చెవిలో మాట్లాడుతున్నట్లు మీ ఉపన్యాసం వినిపించింది పాల్; జనం మళ్ళీ ఓటింగుకు వెళ్ళుతున్నారు. కాని నమ్మకంలేదు. మళ్ళీ కొట్టుకొంటారు. ఒకరినొకరు చంపుకొంటే రక్తం చిందిస్తేకాని వీళ్ళకి భయం కలగదు. ఈ ఆవేశం ప్రకృతే అంతా – అంటూ తన అనుభవాన్ని నాముందుంచాడు.

ఈసారి మనోమాధ్యం.

ఓటర్లంతా స్త్రీల వార్డుదగ్గర కేంద్రీక రించారు. మిగతా వార్డులలో, సీట్లు చెరి సగం వస్తాయట. పోతే స్త్రీలవార్డే రెండు పార్టీల మెజారిటీ తేల్చి వేయాలట. అందు వలన అక్కడ ప్రతిఒక్కవోటు చాల విలువైనదిగా ఓటు వేయించుకొంటు న్నారు.

గుటుక్కున శివాజీజ్ఞాపకానికొచ్చాడు ఎలానిర్వహిస్తున్నాడో ఏమో – లోప లకు వెళదామనిపించింది. లోపలకు అతి కష్టంమీద వెళ్ళాను.

శివాజీచాలకంగారుగా వున్నాడు. ప్రతి ఓటు దగ్గరా, రెండు పార్టీల ఏజంట్లు, ఆ వ్యక్తి అతనువని, కాదని గొడవచేస్తు

న్నారు. గేటు అవతల జనం వాళ్ళిష్టం వచ్చినట్లు వాళ్ల కేకలు వేస్తున్నారు.

నన్ను చూస్తూనే శివాజీరావు ఏదో చెప్పాలని ప్రయత్నించాడు. గొంతు లోంచి తడి ఆరిపోయినట్లు రెండు గుటకలు వినిపించాయి.

చుట్టూ కలియ చూచాను.

జ్యోతిర్మయి తిరిగి రాలేదులావుంది. ఆవిడ ఏజంటు గ్రుడ్లెర్రచేసి మాట్లాడుతున్నాడు. శివాజీరావు, నాకో చీటీపై ఏదో వ్రాసి ఇచ్చాడు. పైకి చెప్పటానికి వీలులేనిది. చదువుకొన్నాను.

గొడవగా వుంది. కొందర్లు ఓట్లు, ఛాలెంజి ఓట్లు వస్తున్నాయి. బ్యాలెట్ పెట్టె ఎత్తుకొని పోవాలని చూస్తున్నారు అని.

పరిస్థితి అలాగే వున్నది. గంభీరాన్ని మొహంమీద పులుము కొన్నాను మౌనంగా వుండి పోయాను. ప్రతి ఓటు పోలుచేసే దగ్గరా ఏదో ఆటంకం.... ఘర్షణ జరుగుతూనేవుంది. శివాజీ సమాధానం చెప్పలేక తడబడి, వణికిపోతున్నాడు. అతని చూపులు నాకేసి ప్రయాణంచేసి క్షణం ఏం చేయాలి అన్నట్లు ప్రశ్నిస్తున్నాయి.

ఒక కానిస్టేబులు, ఎలాగో జనం మధ్య ఖాళీచేసికొని లోపలికొచ్చి, చీటీ ఇచ్చాడు. రహీం ఇచ్చాడంటూ.

సార్ పోలింగు చుట్టూ కర్రలు, బరిసెలతో జనం వున్నారు ఈసారి వాళ్లను ఆపలేం; వాళ్ళ కోపమంతా పోలింగు స్టాఫ్‌పైన "ఛాలెంజిడ్" ఓట్లలో వాళ్ళకేదో అన్యాయం జరిగిందట మీరు బయటకువచ్చి వేయండి.

ఎక్కడో అంతరాంతరాలలోవున్న భయం చిన్నగా పెల్లుబికింది. శివాజీ రావును, పోలింగు స్టాఫ్‌ను వదలివేసి ఎలా వెళ్ళటం?

శివాజీ ఏమిటా కాగితం అన్నట్లు చూస్తున్నాడు. చించివేశాను.

ఎవరో ఓటరు వచ్చింది. పేరు తులశమ్మట. కాదన్నారు ఒక ఏజంటు. అవునన్నాడు మరో యేజంటు. వాదనలు పెరిగాయి. ఛాలెంజి ఫీజుకట్టానికి అవతలి యేజంటు. శివాజీ సందిగ్ధావస్థలో పడ్డాడు.

అవతలి ఏజంటు ఎలుగెత్తి చెప్పాడు శివాజీతో ఏమండోయ్ ఆఫీసరుగారూ మీసంగతంతా చూస్తున్నాను. అపార్టీకి మద్దతు యిస్తున్నారు. బాగ ఆలోచించుకోండి. తరువాత మీ యిష్టం.

అతని మాటలకు మద్దతుగా ఏ వందమందో గేటును నెట్టివేసుకుని వచ్చారు అక్కడ మనుషులు కనిపించడంలేదు. కర్రలు, కటారులు ఏదోధ్వని.

శివాజీ ప్రతిమలా వుండిపోయాడు. రెండవ పార్టీవాళ్ళు వచ్చారు మా దగ్గరా వున్నాయి కర్రలు అంటూ.

అంతా చుట్టూచేరి తెల్పండి అని గద్దించి నిలబడ్డారు.

అది పోలింగు స్టేషనులాలేదు. వధశిలలావుంది. ఆ క్షణం క్షణంలాలేదు. స్తంభించిన కాలరాక్షసిలావుంది.

❀ ❀

కాలగతిలోని ఆశ్చర్యకర జనత సంఘటనలపట్ల నా విశ్వాసం ద్విగుణీకృతమయింది. జీవితంలో సాహిత్యంలో ఎన్నోరకాల మనస్తత్వాలను చూసినా

ఇంకా భిన్నమయిన వ్యక్తులు మిగిలిపోయారేమో అనే నా ప్రశ్నకు సమాధానం లేదు.

సాయంత్రం ఆరున్నర గంటలకల్లా పంచాయతీ అధ్యక్షుని ఎన్నిక పూర్తిచేసి చుట్టూ స్పెషల్ పోలీసు బలగం పహరా నిలువగా పోలీసువ్యాను ఎక్కాను. ఎలక్షన్ టీముతో.

పోలీసు ఇనస్పెక్టరు "బయలుదేర వచ్చునా" అని అడిగాడు.

అంతా కలయ చూశాను శివాజీ ఎక్కడోదూరంగా పదిగజాల దూరంలో నిలుచుని ఏదో గంభీరంగా ఆలోచిస్తూ కనిపించాడు. రమ్మని సంజ్ఞచేశాను. దగ్గరకు వచ్చాడు. ఎక్కమన్నాను.

"ఇలా మనపాటికి మనం వెళ్ళటం న్యాయమా" అన్నాడు.

అనుకొంటూనే వున్నాను. శివాజీ ఇలాంటి ప్రశ్న వస్తుందో వేస్తాడని. జవాబు మాత్రం నావద్ద సిద్ధంగా లేదు.

ఏమిటి నీ వనేది.

"జ్యోతిర్మయి.... ఆమెనలా వదలి వెళ్ళటం న్యాయంకాదు" అతని దృష్టి పంచాయతీ ఆఫీసు ముందున్న దీప స్తంభపు ప్రక్కగా నిలబడి దీర్ఘాలోచనలో వున్న జ్యోతిర్మయి పైనుంది.

వాడినతీగ సాయం సంధ్యపు కాంతిలో వెలవెలబోతున్నట్లు కనిపించింది. జ్యోతిర్మయి. ఆలోచించాను. ఏం చేయటం? ప్రాణాలను దక్కించుకొని బయట పడగలుగుతున్నాము.... అదే అదృష్టం అ డను గురించి ఆలోచించి నిర్ధారించలేని బాధ్యతనుతలకెత్తుకోవటమెందుకు?

శివాజీబాపు! మనం చేయగలిగింది ముంది ఇవి గ్రామ తగాయిదాలు ఎవళ్ళే వాళ్ళూ తేల్చుకొంటారు. ఇలాంటి విషయాలలో మన జోక్యం, న్యాయ రీత్యాగాని, వ్యక్తిగతంగాగాని, అభిలషణీయం కాదు.

"అయితే అంతేనంటా. మరి నైతిక బాధ్యత మనకేంలేదా" అంటూ ప్రశ్నించాడు.

అతనికి నేనేం చెప్పను?

'ఆయన్ను ఎక్కమనండి. వెళదాం' అని కేకేశాడు పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు ఫ్రంటు సీటునుండి.

"అయితే నే నిక్కడేవుండిపోతాను. మీరు వెళ్ళండి. సెలవు అన్నాడు శివాజీ.

ఆశ్చర్యపోయాను. ఈ శివాజీలో, ఆనాటి మహారాష్ట్ర శివాజీ కన్పించాడు.

ఎలా.... ఏం చేయటం .... శివాజీని వదలివేసివెళ్ళి వాళ్ళ వాళ్ళకు చెప్పగల సమాధానమేమిటి? ఏమి ఆలోచించటానికి తెమలేదు. వ్యాన్ ఇంజను స్టార్ట్ యింది.

ఆమెనూ రమ్మను అన్నాను.

శివాజీ, ఆమె దగ్గరకువెళ్ళి కొన్ని క్షణాలు మాట్లాడి వెంట పెట్టుకొనివచ్చి వ్యాన్ ఎక్కాడు. అంతా విచిత్రంగా చూస్తున్నారు. దూరంగా నిలబడిన జనం తెల్లబోయి చూస్తున్నారు. వ్యాన్ కదలిపోయింది.

వ్యాన్ రెండు మైళ్ళు వచ్చాక, ఇన్స్పెక్టరు వ్యాన్ఆపించి దిగి నన్ను పది గజాల దూరం పిలిచి — "ఎంతపని చేశారు. ఆమెనెందుకు తీసుకొనివచ్చారు. నేనిప్పుడే గమనించాను ఆమె రావటం" .... అన్నాడు.

[illegible]."
[illegible] వుంచవలసింది. [illegible] ప్లాస్కో పార్టీలను తీసి [illegible] మంచికాదు."

"[illegible] ఆమె ప్రాణాలతో [illegible] ఆమె మిమ్మల్ని [illegible], మీరేంచేసేవారు....?" ప్రశ్నించాను.

అంతలోనే ఏదో అయిపోయింది. ఆమెను స్టేషన్‌వరకూ వద్దు. మధ్యలో లాక్‌లో దింపివేయండి అన్నాడు ఇన్‌స్పెక్టరు.

వచ్చి కూర్చున్నాను. జ్యోతిర్మయి కేసి చూచాను. తలకొంగును మెడచుట్టూ త్రిప్పి చుట్టుకొని ఏదో ఆలోచిస్తోంది. శివాజీకేసి చూచాను అతనూ ఏదో ఆలోచిస్తున్నాడు.

నేనూ ఆలోచనలో పడ్డాను. ఆమె నెక్కడుంచాలి? అనలామెను తీసుకొని రాకుండా వున్నట్లయితే .... శివాజీ మాటలు జ్ఞాపకానికొచ్చాయి.

నైతిక బాధ్యత?

అవును అలాంటి బాధ్యత జ్యోతిర్మయి స్వీకరించి, మమ్మల్ని రక్షించింది. నా ఆలోచనలు మధ్యాహ్నపు సంఘటన దగ్గరకు మళ్ళాయి.

ఆ ఛాలెంజీ ఓటు దగ్గర ఇరుపక్షాలవారు శివాజీమీదకు దూక సిద్ధమయ్యారు.

ఎలారాగలిగిందో - ఎక్కడనుండి వచ్చిందో జ్యోతిర్మయి వచ్చింది. తన ఏజంటువైపు ఆగమన్నట్టు చూసి, తన పార్టీవారి నందరిని దూరంగా వెళ్ళమంది. అంతా విస్తుపోయి, ఏమిటో తెలియక మంత్రముగ్ధుల్లా దూరంగా వెళ్ళారు. తన ఏజంటును బయటకు పంపివేసింది.

నేను, శివాజీ. మతిపోయినట్లు చూస్తున్నాము ఆమెకేసి.

క్షమించండి వెర్రితలలు వేస్తున్న ప్రగతి శరమిది. ఛాలెంజి ఉపసంహరించుకొంటున్నాను, నా తరపున వోటు ఇవ్వండి ఆ వోటరుకు అంది.

శివాజీ క్షణకాలం జ్యోతిర్మయికేసి వెర్రిగా ఆశ్చర్యంగా భయంగా చూచాడు.

ఓటు ఇచ్చాడామెకు.

దూరంనుండి దీనంతా చూస్తున్న జనం ఉద్రేకులయి పొంగి పొర్లారు లోపలకు గేటు దగ్గరే అడ్డపడింది.

"నేను తెలుసు. ఏ చేసినా నన్ను నెయ్యండి" వాళ్ళంతా తెల్లబోయారు. పెద్దగా గొడవగా ఏవేవో నోటికొచ్చి

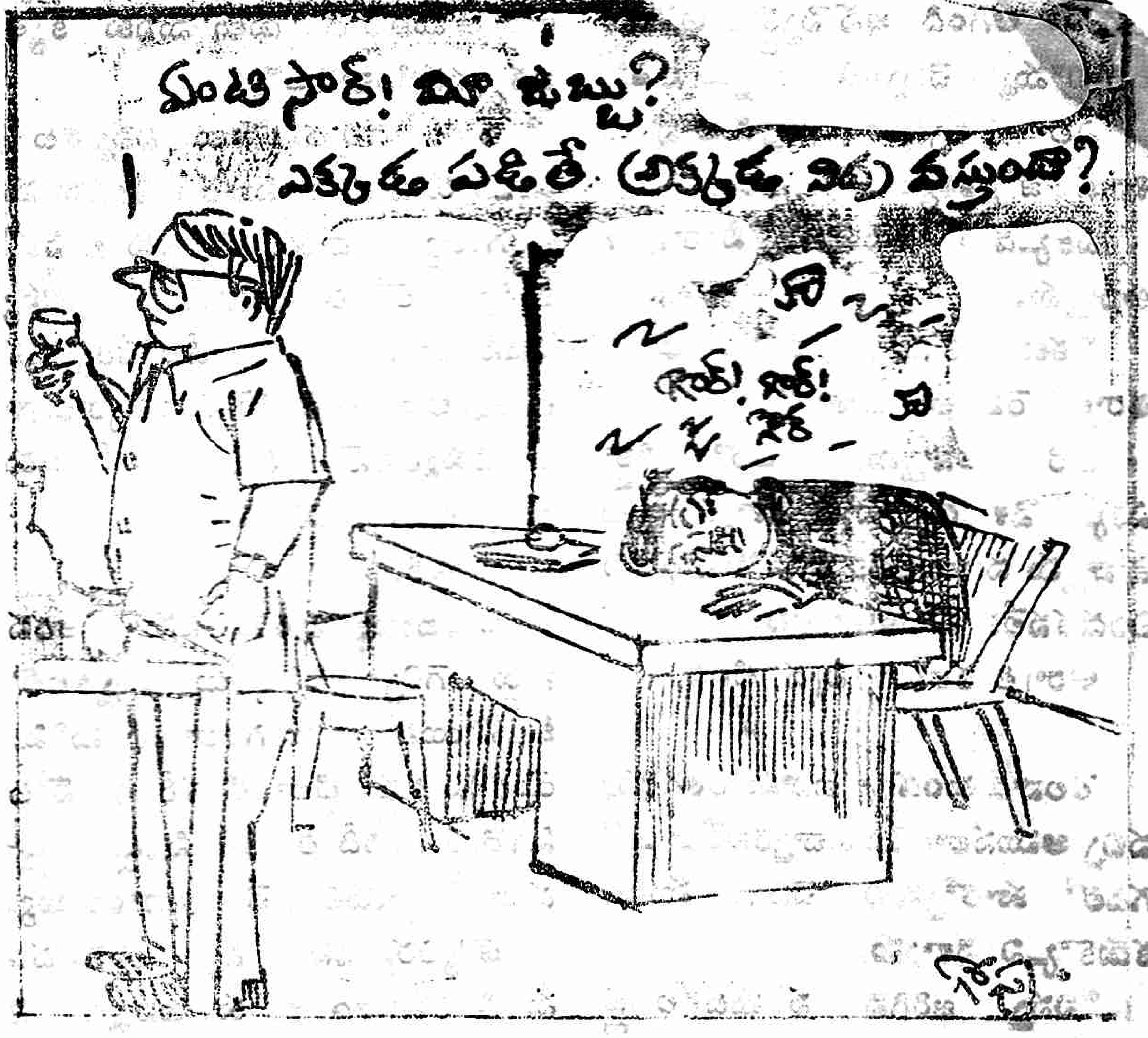

వట్లు అన్నారు. పార్టీని దగా చేశావు .... ద్రోహం తలపెట్టావు .... ఇలా ఇలా అన్నారు.

ఆ పశుబలమంతా జ్యోతిర్మయిని యేంచేస్తుందో అని భయం కలిగింది. వాళ్ళకోపం ఆవేశం ఆమెను "శిలువ" చేసేదిలావుంది.

అంతా జరిగేదే - పెద్ద రొదచేసుకుంటూ అడవిమృగాల్లా .... ఏనుగుల్లా వచ్చి ఆగాయి పోలీసు వ్యానులు క్షణంలో నేదిగాయి. బిలబిలమంటూ స్పెషల్ పోలీసులు, మరుక్షణంలో అందరిని నెట్టివేశాడు దూరంగా పోలింగు బూత్‌లకు ఫర్లాంగు దూరంవరకు ఎవరిని నిలువనీయక ప్రొటెక్ట్ చేశారు.

రహీం పెద్ద పెద్దగా కేకలు వేస్తూ అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నాడు. పరిస్థితి అంతా మా అదుపులో వుండిపోయింది.

ఓట్లు లెక్కించాక జ్యోతిర్మయి ఓడిపోయింది. అవతల పార్టీవారికి ఎక్కువ సీట్లు వచ్చాయి. అధ్యక్షుని యెన్నిక పూర్తి చేశాము అరగంటకల్లా.

ఈ తతంగం జరుగుతున్నంత సేపు జ్యోతిర్మయి, పంచాయితీ కార్యాలయంలోనే వుండిపోయింది.

వ్యాన్ పూరిమొగతో సినిమాహాలు

[illegible] చెప్పేక ఆమెను [illegible] చెప్పలేక అన్నాడు నాతో. [illegible] అన్నాడులా వుంది [illegible] గారు. [illegible] తీసుకొని పోతావు? అన్నాను.

"ఈ రాత్రికి మా ఇంట్లోనే వుంటుంది. రేపు ఆలోచిద్దాం"

అనే అన్నాను. వేరో రిక్షా ఎక్కి వెళ్లారు. వాళ్ళు వెళ్ళాక ఆమె కొన్నాళ్ళు మా యింటికి తీసుకొని వెళ్ళమని ఎందుకు అనలేక పోయాను అని.

ఆ రాత్రి కలతగా నిద్రపట్టింది.

*

తెలవారుతుండగా జవాను రంగయ్య వచ్చి ఆ ముసలాయన వచ్చారని చెప్పాడు" గదిలో కూర్చోమని చెప్పి.... ముఖం కడుక్కొని వెళ్ళాను.

"నిన్న జరిగిన సంఘటన వల్ల సంభ్రమాన్ని, ఆశ్చర్యాన్ని అసహ్యాన్ని మా అదృష్టం పట్ల కృతజ్ఞతని ప్రదర్శించారు.

"నేను చేసిందేముంది - ఒక విషమ ఘడియలో - జ్యోతిర్మయి -" మరో క్షణంలో కోల్పోయేవాడు లేకుండే .... అన్నాను.

"అవునట.... పాపం చిన్నపిల్లయినా ఆయన కుర్చీ దగ్గరగా లాక్కొని చిన్నగా చెపుతున్నట్లుగా "ఆడపాతర్ని తీసుకొని వచ్చారిలా, కొంపతీసి వాళ్ళేమైనా పోలీసు కంప్లెయింట్ పడెయ్యరు కదా" అన్నాడు.

"ఆ అమ్మాయి పేరు. ఆమె ఇష్ట పూర్తిగా వచ్చింది. ఒక విధంగా ఆమె ప్రాణాలకు ముప్పు రాకుండా మనం కాపాడాం. ఆమె తల్లిదండ్రులు మనకు కృతజ్ఞత ప్రకటించాలి-"

"వ్వ: తల్లిదండ్రులు చిన్నప్పుడే [illegible] యారు [illegible] సింది. పెదనాన్న వెంగయ్య పెంచాడు. కొన్నాళ్ళు బళ్ళో కాన్వెంటులో చదివించాడు. మెట్రిక్యులేషన్ పాసయింది. కాలేజీలో చేర్పించక చదువు ఆపేశాడు. 15 సంవత్సరాలుగా మెట్రిక్యులేషన్ పరీక్ష పాసై పడు [illegible] వెంగయ్య కొడుకు 'సాంబయ్య' [illegible] అవ్వటానికి.

సాంబయ్య వుంటే నిన్న ఆరవ సారిగా గెల్చి ప్రెసిడెంటు ఎన్నికలలో ఓడిపోయిన ఆ మృగంలాంటి మనిషి, యెర్రని కళ్ళు కట్టెలాంటి శరీరం నోట సిగరెట్టు ప్రతిదీ తనకే తెలిసినట్లు మాట్లాడటానికి ప్రయత్నించే ఆ సాంబయ్య.

జ్యోతిర్మయిని నిన్న ప్రమాదం నుండి కాపాడాం అనుకుంటున్నాం కాని ఆమె జీవితాన్ని ఆవరించివున్న ఈ గండం సంగతేమిటి....?

మళ్ళీ ముసలాయన చెప్పారు. "ఆ అమ్మాయి కిష్టంలేదు. కాని, యేంచేసే మనిషి నిన్న పోటీచేయటం విషయం అంటే పార్టీ, పార్టీ అని బలవంతం చేసి, బలవంత మేమిటి అలా చేసి ఏమి ప్రమాణం చేసి పోటీ పెట్టారు ఈ పెళ్ళి కలత అయిన అర్పణగా ఆ అమ్మాయిదే....

"జ్యోతిర్మయి యేంచేస్తోంది, ప్రశ్నించాను. తెలవారు లేటు వెలుగులో ఒక్కతే అలా కూర్చొని యేదో ఆలోచిస్తూ వుండిపోయింది.

రంగయ్య కాఫీలు తెచ్చాడు.

మానివాక యేం చేశామంటారూ ....
తెల్లవారేసరికి అపూరు, పూ...వచ్చిపడు
తుందేమో అన్నారాయన.

రావచ్చు అనిపించింది .... మీరు పదండి మీ యింటికేసి వస్తున్నాను – అని ఆయనను పంపివేసి స్నానం ముగించాను యేంచేయాలో తోచందికాదు. ముందు ఎన్నికల నిర్వహణ మీద రిపోర్టిచ్చి నాదగ్గరున్న ఫారాలన్నీ ఆఫీసులో అప్పగించాలి.

ఆఫీసుకు వెళుతుండగా ఒకరిద్దరు తెలిసినవాళ్ళు – నిన్న గొడవ జరిగిందట అని ప్రశ్నించారు. ఆఫీసుకు వెళ్ళాక తెలిసింది, రాత్రి మేము తిరిగి వచ్చాక దోసారంలో కూనీలు జరిగాయట.

యే పార్టీకి ఓటు వేశావో చెప్పమని సిగ్గదీయండిత వీధి బడిపంతులు రామనాధంగారు యేదీ చెప్పలేక గుర్రిల్లు తేలవేసి పడిపోయారట. అసలే బ్లడ్ ప్రెషర్ రోగి ఆయన పరమపదించారంటున్నారు

ప్రజాస్వామ్యాన్ని నెలకొల్పట నేటి మహాయజ్ఞంలో అసువులర్పించిన మహోదయుడాయన ఆయనకో శిలాప్రతిమను జిల్లాపరిషత్తు ఆవరణలో నాటించాలి' అని వ్యాఖ్యానించాడో పక్క.

"శిలా ప్రతిమమాట దేవుడెరుగు ప్రస్తుతం ఆయనను పాతిపెట్టే నాధుడే లేడు–" అన్నదో కంఠం.

సమాచారం అందిన పోలీసు బందోబస్తు అవూరెళ్ళి, అరెస్టులు జరిపి తెల్లవారేసరికి మామూలు పరిస్థితులు కల్పించారట.

"అసలీ రాజరికాలు, ప్రభుత్వాలు వుండటం, మానవుని ఆత్మాభి[illegible] గొడ్డలిపెట్టు లాంటిపని, ఒక వోటును అమ్మటం, పాల్పడటం తప్పు; మానవాళి స్వధర్మమనే త్రాటిపై నడుస్తూ మనుగడను సాగించాలనే – నా ఒకనాటి అభిప్రాయాలు ఉక్కల్లోలమయాయి.

పాలకులు, పాలితులు, వీటని గురించి నో చాలా ఆలోచనలు ముసురుకొన్నాయి.

శివాజీ ... టికి వెళ్ళాము.

ముందుగదిలో వున్న జ్యోతిర్మయి "నమస్కారం –" అంటూ నవ్వింది. మొహం వాడిపోయి, ముందు రోజు బెదరి అలసిపోయినట్లుగా, పిండి పిసికినట్లు నవ్వగల జ్యోతిర్మయి మోముపై మేఘాలలముకొన్న నీలారేఖలు, బాధవెల్లింది.

వీధిలో నుండి ముసలాయనవచ్చారు. వెంగయ్యను ఆతని కొడుకు సాంబయ్యను పోలీసులు అరెస్టు చేశారు. కూని కేసుల సంబంధంగా అన్నాడు

"సాంబయ్యా కేసులో కూనీ కోరు లక్షణాలు నిన్ననే కన్పించాయి – అనుకొన్నాను.

అందువలననే ఏ రూ' ఇటు రాలేదు అన్నాడాయన ఆయనలో ఆందోళన సద్దుమణిగింది.

"మీ అబ్బాయి యెక్కడ –?"

"బజారువెళ్ళాడు. అమ్మాయి! బట్టలేవో పట్టుకొస్తాను –"

సాయంత్రం మీ అబ్బాయిని మా యింటికి పంపండి – అంటూ బయలుదేరాను.

ఆయన జ్యోతిర్మయిని పంపించి వేదామంటాడేమో, అనుకొన్నాను.

ఆయన ఆలాంటివేమీ అనలేదు.

• •

[illegible] శంకర్రావు మా యింటి [illegible] జ్యోతిష్యుడు [illegible] రక్షరించి అంటూ.

[illegible] శ్యామ.

[illegible] ఒక్కసారి చూడా [illegible] వుంది" అంది.

మా మయ్య అంతే "చెంగయ్య" అయన్ని పోలీసులు అరెస్టు చేశారు. సబ్ జైలులో వున్నాడు.

ఈ సమయంలో ఆయన్ని చూడటం .... నా అయిష్టతను వెల్లడించాను.

"మరేం లేదు ఈ ఎన్నికల తతంగంలో నేనెంత నిమిత్తమాత్రుడనో ఆయన అంతే అంతా గ్రామములోని వారి బలవంతమే. అలాగే ఇద్దరం విని [illegible] ఎలా చెప్పేది అంది.

సాంబయ్య విషయం?

"[illegible] కన్నడి [illegible] మా [illegible] దోష [illegible] ... ఆ రకంగా [illegible] ఈ [illegible] నేను... జ్యోతిర్యు [illegible] లేక [illegible]. [illegible] చూశాను. ఆందోళన [illegible] అలముకొని కన్పించాయి.

"పోనీ ఒక్కసారి వెళ్ళి కన్పించి వస్తే జరిగే నష్టమేమిటి మాష్టారూ" అన్నాడు శివాజీ.

జరిగేదేమిటో నాకు స్పష్టంగా తెలియకపోయినా [illegible] మనుషులలో చోటుచేసుకున్న [illegible] ఏదో అనుమానం తాలూకు నీడ జాగ్రత్త పేరిట నన్ను పట్టుకొని పీడిస్తోంది.

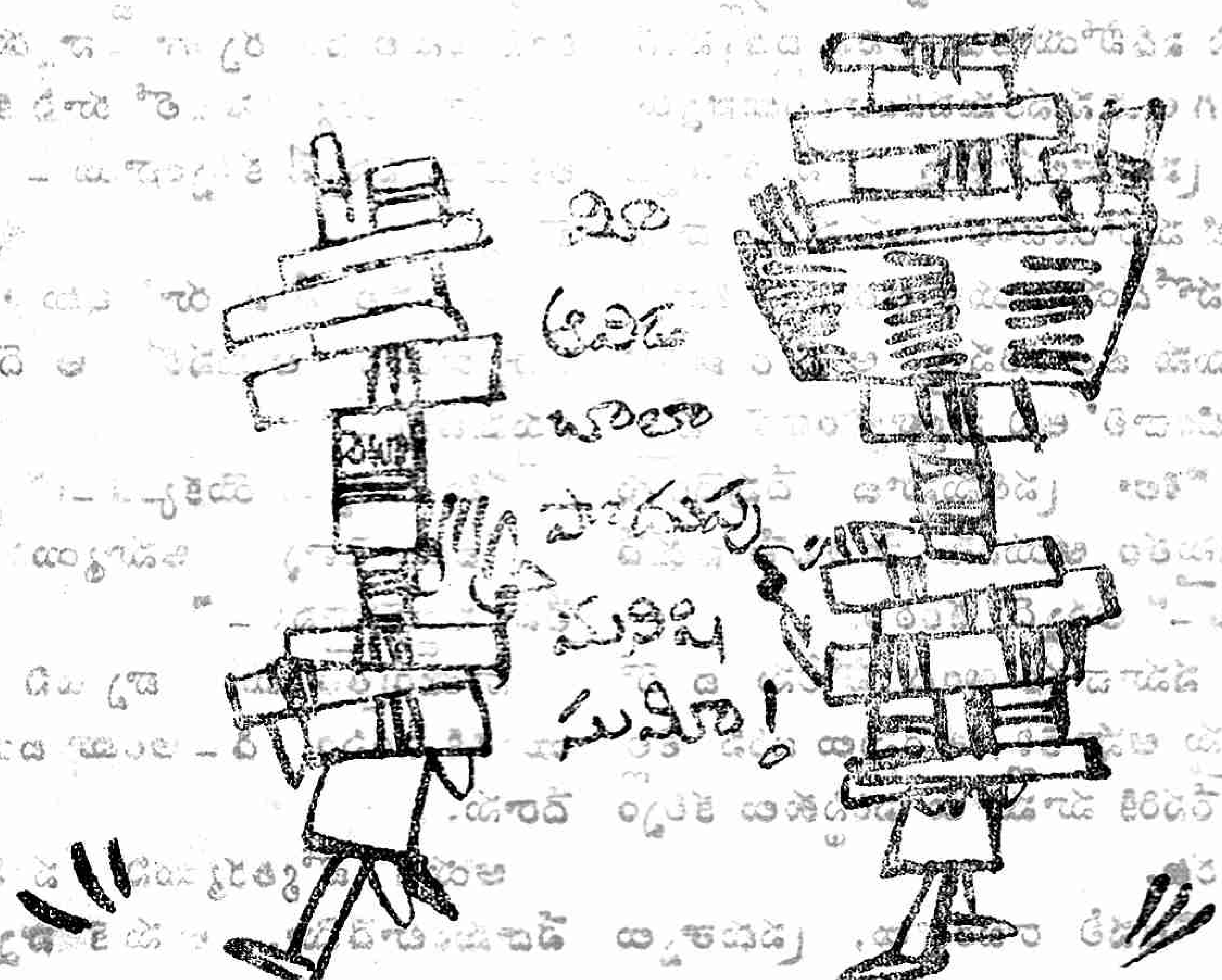

నా మౌనాన్ని ఆసరాగా – "ఏమిటి తేనేం, జైలుదగ్గరకు వెళ్ళొద్దాం మాష్టారూ –" అన్నాడు శివాజీ.

శివాజీరావు తండ్రి వచ్చారు

"చాలమంది అరెస్టుచేశారట. ఒక రిద్దరు పరారీలో వున్నారు" తాను జైలు దగ్గరకువెళ్ళి ఖైదీలను చూచానని చెప్పారు.

మామయ్య ఎలావున్నారు అడిగింది జ్యోతిర్మయి.

ఆయన్ను చూడలేదు–అన్నారాయన జ్యోతిర్మయిని ఆపడం వ్యాయంకాదని పించింది.

'వెళ్ళొద్దాం పదండి –' అన్నాను.

బయలుదేరాం నేను, శివాజీ, జ్యోతిర్మయి. శివాజీరావు తండ్రి నన్ను లోపలకు పిలిచారు. ఒక్కమాట అంటూ బహుశా శివాజీరావు ఎందుకక్కడకు ఉంటారేమో అనుకొన్నాను.

పాపం ఆ అమ్మాయెందుకు అసలే అక్కడ ఆ పూట వారంతా వున్నారు. మా అబ్బాయి, మీరు వెళ్ళిరండి కావాలంటే నేనూ వస్తాను. అన్నారు.

జ్యోతిర్మయి వాళ్ళ మామయ్యను చూడాలి అన్నామ.

ఆయనా మాతో బయలుదేరారు.

• •

పోలీసు కానిస్టేబులు వెంటరాగా, మేమున్న గదిలోకి వచ్చిన ఆ దైన్య మూర్తి చెంగయ్యనుచూచి. జ్యోతిర్మయి కన్నీరు మున్నీరయింది. కూలి పడి పోతుందేమో అని భయపడి పోయాను.

కనుల నిండా నీరు నింపుకొని—

ఈ అసమర్ధుణ్ణి, దౌర్భాగ్యుణ్ణి ఇంక ఎందుకమ్మా చూడటానికి వచ్చావు— అన్నారు చెంగయ్య.

జ్యోతిర్మయి మాట్లాడలేకపోయింది.

"అమ్మాయి చెంబేలు పడిపోతోంది. మీరూ అలా మాట్లాడితే ఎలాచెప్పండి" అని మందలించాడు శివాజీ తండ్రి.

కొంచెం తేరుకొన్నాక.

"పోనీలే అమ్మా ! నేనెలా అయితే నేమిటి ఏనాటి రోజున నీ గురించే క్రుళ్ళిపోయాను, నీ పక్కన మిగిలి పోతే వాళ్ళ చేతులలో ఏమై పోతావో అని, అన్నారాయన.

"నీవు నిర్దోషివి మామయ్యా ! నీకు ఏ అపకారం జరగదు."

పొడిగా నవ్వారాయన.

నేనెలా నిర్దోషి నవుతానమ్మా ! వాడికి తండ్రిని నా కనుల ముందు జరిగే అన్యాయాలను ఆపలేని వాణ్ణి".

ఆ తరువాత జ్యోతిర్మయి చెంగయ్య ఏదో మాట్లాడు కొన్నారు. చెంగయ్య మూకేసి తిరిగి....

"బాబూ ! ఆయాచితంగా నా బిడ్డను రక్షించారు దైవం దానికి మిమ్మల్ని చూపింది ఆ దైవమే నన్ను దూరం చేస్తోంది మంచిదే ఏది ఎలా జరగాలో అలా...." ఆయన కంఠం రుద్ధమైంది.

టైము అయిపోయింది.

జైలు గేటువరకు సాగనంపి— "నా ఇంటికి వచ్చింది నా బిడ్డ అంటిదే బాధపడకండి" అంటున్నారు శివాజీ తండ్రి.

తిరిగి వచ్చివేశాము.

పదిరోజులు గడచిందో లేదో ఉమ

... నన్ను
... సంవత్సరంపాటు
...
"... మాష్టారూ"
అంటూ ... శివాజీరావు జ్యోతి
... వుందీవార
"ఈ ... తప్పించుకోనే
మార్గమే లేదటా" అని అడిగారు
శివాజీ తండ్రి
చెప్పలేదు.

ట్రైను వెళ్ళిపోతున్నాడు, ట్రైన్ దగ్గర కొచ్చారంతా ఎవరి ముఖాలలోను కాంతి లేదు. జ్యోతిర్మయి మోములో ఈ క్షణాన మరు క్షణ మెలా గడుస్తుందో తెలియని ఆయోమయం, సందియం కన్పిస్తున్నాయి.

ధైర్యం చెప్పాను. "ఎప్పటి విషయాలు అప్పుడు తెలియజేరచమని, అవసరమైతే తప్పక వస్తానని — మాట ఇచ్చాను.

రైలు కదలి వెళ్లిపోయింది.

• •

ఆ తరువాత సంవత్సరం పొడవునా జాబులు వస్తూనే వున్నాయి శివాజీ వంచి. జామీను మీద చెంగయ్యను ఒక్కసారే వదలి వేశారని, కేసు సెషన్సులో నడుస్తోందని అని చెంగయ్య జ్యోతిర్మయిని దోసారం తీసికొని వెళ్ళలేదట ఇక్కడే వుంచారు. ఆయనే వచ్చిపోతున్నారు నాలుగు రోజులకో పర్యాయం అంటూ మొదటి జాబులలో.

కేసు పూర్తి అయింది; తీర్పు కొద్ది రోజులలో చెపుతారు ఏది ఎలావుంటుందోనని; చెంగయ్యగారు జ్యోతిర్మయి ఆ స్త్రీనంతా అమ్మివేసి పైకం ఆమెపేర బ్యాంకులో వేశారు అంటూ ఆరునెలల తరువాత వచ్చిన జాబులోని సారాంశం.

తరువాత జాబులో — చెంగయ్యగారి మరో కొద్ది మందిని నిర్దోషుల క్రింద వదలివేశారు. సాంబయ్యకు మరో పది మందికి యావజ్జీవ కారాగారం విధించారు. అని వచ్చింది. చెంగయ్యగారి విడుదలపట్ల నా హర్షాన్ని వెలిబుచ్చుతూ తిరుగు జాబు వ్రాశాను.

తరువాత కొద్ది రోజులకే ఓ పెద్ద జాబు వచ్చింది. ఆశావాదం, కవిత్వం, వేదాంతం ముప్పిరిగొని పెనవేసుకుంటూ జాబు అంతా అలా జరగాల్సివుంది. అంటూ కొంతసేపు ... ఇలా జరిపించా లనిపించింది అంటూ కొంతసేపు ... ఏది ఎలా

కుటుంబ నియంత్రణకు
SAP
సత్వరక్షిణి
సంతాన నిరోధిని
ఆపరేషన్ భయము లేదు!
పురుషులు మాత్రమే యీ ఔషధము సేవించుటకు అనుకూలముగా తయారు చేయబడినది.
యీ ఔషధము సేవించిన సంతానము కలుగక పోవుటయేగాక మంచి బలమును ఆరోగ్యమును యిచ్చును, దాంపత్యమునకు ఎట్టి అసౌకర్యము వుండదు
ఔషధ సేవ 30 రోజులు మాత్రమే
పథ్యము లేదు!
పూర్తికోర్సు సీసా వెల రు 10-00
పోస్టేజి ప్యాకింగ్ అదనం
స్వదేశీ ఆయుర్వేద ఫార్మసీ
తెనాలి

జరుగుతుందో అలా జరుగుతుంది. షవదేముంది అంటూ మరి కొంతసేపు తప్పిపై ప్రాశాడు శివాజీరావు.

అసలు విషయం :

జ్యోతిర్మయి తాను దంపతులు కాబో తున్నారట. అతనేమిటి ఆ వార్త వన్నే ఆనందంతో ఉడికించేసింది.

"జ్యోతి ---"ఈ వివాహానికి మీరు సభాపతిలాంటివారు తప్పక రావాలి" అని వ్రాసింది.

"అనివార్య కారణాలు చెదురు మదు రుగా సంభవించటం మానివేసి, ఈ పరు గెత్తుతున్న ప్రపంచంలో దిన చర్యలుగా మారాయి. పెళ్ళికి వెళ్ళ లేకపోయాను: చివరిక్షణాన ప్రయాణాల భంగమయింది.

కోపపడుతూ, విసుక్కొంటూ అలు గుతూ, నిందవేస్తూ వ్రాశాడు శివాజీ

వివాహం చెంగయ్యగారి ఆధ్వర్యం లోనే జరిగిందట.

"మీరులేని ఆ వివాహ ప్రాంగణం చిన్నబోయింది" అంటూ వ్రాసింది జ్యోతిర్మయి, వాళ్ళ పెళ్ళి ఫొటో ఒకటి పంపారు.

మరో నెలలో ట్రైనింగుమండి తిరిగి వెళతాననగా శివాజీనుండి జాబువచ్చింది. జాబు వాళ్ళవూరు గుడివాడనుండి.

మాష్టారూ!

మీరు ట్రైనింగుకు వెళ్ళక పూర్వం ఒకనాటి రాత్రి మాతో అన్నారు. ఈ పాలకులు ప్రభుత్వాలు, రాజరికాలు వుండటం మానవుని ఆత్మాభిమానానికి గొడ్డలి పెట్టులాంటివని అనేవి మీ ఒక నాటి అభిప్రాయాలు. గుర్తుందిగా కదూ. ఈమధ్య "జ్యోతి" అలా అనటం ప్రారం భించింది. నాచేత ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇప్పించింది. మావూరు తిరిగి వచ్చాం. ఇక్కడమాకున్న తోట పొలంతోపాటు కొంత పల్లపుభూమి కొన్నాం. వ్యవసా యం ప్రారంభించాము. చెరుకుతోట, అరటిమొక్కలు బాగా ఎదిగాయి. మామిడి కాపుకాస్తోంది. హాయిగావుంది జీవితం మీరుట వచ్చేసి మాతో వుండి పోకూడదూ? జ్యోతి అంటోంది, చెరకు గడల నీడన కూర్చొని కబుర్లు చెప్పుకో వచ్చు. మామిడిపండ్లను రుచిచూస్తూ విమ్మ రెమ్మలను గిల్లుకుంటూ -- విమ్మ ... నన ఎంతహాయిగా వుంటుందో! వచ్చే యండి మాష్టారూ!

తిరుగు జాబు వ్రాశాను.

ప్రియనా శివాజీ!

నా ఆనాటి అభిప్రాయాలను మార్చు కొంటున్నాను పాలకులు పాలితులు వుండాలి వుంటారు కూడా. ఏ విషయం చూడు జ్యోతిర్మయి డిజైన్ చేయటం, నీ చేశావు. అంటే నీవు పాలితుడవు ... మాట అయితే మీ ఇద్దరిమధ్యా వున్న సంబంధం "మధురం" అలాగే పాలకు లకు, పాలితులకు మధురమైన సంబం ధాలు నెలకొలి వుండాలి ఇది ఇప్పటి నా అభిప్రాయం.

ఇక పోతే నేను గుడివాడ రావటం విషయం ఆనాడు పెండ్లికి రాకుండే మీరు కాబట్టి వూరుకొన్నారు కాని .... బారసాలకు రాకుంటే అపచరించమన్న మా మేనల్లుడూరుకొంటాడా? త్వరలో ఆ విషయం వ్రాస్తావుకదూ.

మీ మాష్టారు.

★